

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Pérelly Imre*
Cím: *Látogatás Pasteiner Gyulánál*

Forrás: *A Nép*

Sp.
(Hely)

1921. 10. 16
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Pasteiner Gyula

Idő

"1921"

Személy

Látogatás Pasteiner Gyulánál

— A NÉP tudósítójától —

A vénasszonyok nyarának esti sugarai a Veress Pálné-utcai otrombázalóház legmagasabb emeletén aranyozták már a piszkos ablaküvegeket, az avult, kopott falon végigmászott már a központi egyetem kupolájának hatalmas árnyéka, mikor becsengettem az első magyar művészettörténész

lyozva minden szót folytatja a beszélgetést.

— De nemcsak a tudósokkal, hanem a művészekkel is sok bajom volt. Nekem nem tetszett *Izsó Miklós* debreceni Csokonay szobra. Véleményemet nem is titkoltam. Állásfoglalásom azonban bosszúra ingerelte *Izsót*. Éppen a *Ráth Mór*-féle könyvkereskedésben voltam, mikor berohant egy hatalmas bottal kezében. Rettenetesen kiabált.

— Hol az a Pasteiner? Agyonütöm rögtön — üvöltötte. — Alig tudtam menekülni a másik ajtón.

Egy kis könyvvállvány felé indult, hatalmas kötetek egymás mellett. Kilenc évfolyam «Művészeti Ipar». Az iparművészeti társulat hivatalos lapjának első kilenc évfolyamát ő szerkesztette.

— Ezt a lapot én alapítottam, ez az én tulajdonom és kicsavarták a kezemből. Mindig és mindenütt ellenséges rányizat mutatkozott velem szemben — mondja szomorúan. — Nekem

csak rossz oldalam volt. A jót kevesen vették bennem észre. Látja, látja én voltam itt az első, aki művészet történetek tanításáról mert beszélni és mégis, hogy bántak velem...

Az íróasztal fölöttében kutak, öreges hajlotsággal az összekötött papircsomagok között, végre egy nagy sárgult lapot húz elő. A Pesti Napló 1871 június 28-iki számát.

— Akkoriban még *Kemény Zsigmond* szerkesztette — mondja, miközben a sárga papirosról monoton hangon olvas:

— Ime bekövetkezett a szükséglet, érzi mindenki, ki felfogta a szépet, melyről költőink dalolnak, hogy valami hiányzik, hogy képzelmük rötte *Flóris* referatúmat, mely az en képsitéseim ellen foglal állást. Szerinte az, aki *Canová*t nem szereti, nem alkalmas a művészeti tanszék elfoglalására.

Néha öregesen köhint egyet, a gallér helyett nyakára kötött fehér kendőt köti szorosabbra. Kissé bizalmatlan, de azért vontatottan erősen hanesu-

lakására egy magasra szökött bérház második emeletén.

Egyenes, magas öreg ur áll előttem, rövidre nyírott hajjal, kicsinyke fehér bajusszal, élesrevasalt fekete ruhában. Kissé töredezett, csillogó lakkcipője alig érinti a padozatot, mikor bevezet.

A szobában régies festményeken és viaszdomborműveken török meg a nap bevetődő fénye. A falon hatalmas, sima tölgyfakerebben a professor régi reliefképe. *Borró Lajos* a velencei Manin emlék művésze mintázta róla valamikor régen.

A képeket nézem. Egy-két rézkarc, ceruzarajzok, régi olajfestmények. A legfiatalabb egy *Deák Ebnér* vázlat, az újabb időket nem képviseli senki. Valami konzervatív nyugalom, talán unalom ül a szobában, a világos tiszta drapptapétán a fényezett fehér ajtókereteken. Az ablak gondosan bezárt üvegtábláin nem hallik keresztül az utca robogó zaja, halott csendes világ ez itt Budapest kellő közepén.

A professor helyetl kinal. A nagy, régi íróasztal mellé ülünk. Előttünk könyvek szép rendbe rakva, izléses félvászonkötésben valamennyi. Közöttük az első magyar művészettörténet, az 1885-ben kiadott «Művészetek története», melyet jóakarójának, *Greguss Agostonnak* ajánlott a mester.

— Mert nekem sok volt az ellenségem és kevés a jóakaróm. Még *Rómer Flóris* is mindent megmozgatott, hogy lehetetlenné tegyen. — Mondja szemrehányóan.

— Mikor először folyamodtam magántanári képesítesemért, kérésemet elvetették. 1873-ban történt ez velem. Később, mikor átvettem *Thormától* az egyetemi érem- és régiségtár vezetését, rájöttem a mellőzés okára. Kutatásaim közben megtaláltam *Rómer*

lankad, hogy az ideált megtestesülve kell látnunk.

— A képesség a művészi szép fel fogására, megvan csaknem mindenki-ben. Ezt azonban nevelni és képezni kell, mint minden egyes képességet. A szép iránti helyes érzék művelésére két eszköz van. Az első, hogy szép-művészeti, kivált antik produktumokat gyakran és ismételve szemléljünk, a második, hogy e szemléletben utmutatást nyerjünk.

— Azért gondoskodnunk kell és oda-hatnunk, hogy más nemzetek példája szerint, a mi egyetemünkön is minél előbb állítsunk fel egy tanszékét, melynek tanára kizárólag az antik és modern képzőművészeteket adná elő esztétikai és művészeti szempontból, elméletileg és gyakorlati utmutatással.

— Olvassa rekedtes, fáradt hangon: — Akkoriban 25 éves voltam, hirlapoknak dolgoztam, majd ösztöndíjjal Bécs, azután Páris következett. Hallgattam az *École des Beaux Arts* és a *Sorbone* előadásait. *Taine Hippolitot*. De sohasem értettem vele egyet. Szerintem szépen kigondolt magyarázatai és írásai voltak, melyek a komoly, tudományos alapot, ha nem is nélkülözték, de semmi esetre sem támaszkodtak pozitívumokra. Többször találkoztam *Munkácsy Mihállyal*. Nagy házat tartott, nagy palotája volt, akkoriban éppen egy nagy önarcképét festette. *Mednyánszkyval*, *Deák Ebnerral*, *Bruck Lajossal* volt baráti társaságunk. *Rodini* már akkor is a legnagyobbak egyikének tartottam.

Négy évig tartózkodtam külföldön. A tanítást 1876-ban kezdtem meg az egyetemen, tanítottam nyolcvan fél-éven át! Szakadatlanul egészen 1916-ig, amikor nyugdíjaztak. Azonban ugyanazon tanszékre a kar helyettesnek ajánlott s így tanítottam még négy féléven át. Előkről sohase szerettem írni. Ahányszor irtam, majd mindig kellemetlenségem volt miatta. A magyarok közül legtöbbször tartottam *Huszár Adolfot*. Mindamellett, hogy ellenségem volt, Izsót is szerettem. *És még ma is legjobbnak a Petőfi-szobrot tartom Budapesten!* A mostaniak közül talán *Strobl* a legjobb magyar szobrász. De mint mondom, sohase szerettem foglalkozni az élő emberekkel. Itt nincs meg a kellő távolság, nem láthatunk világosan.

Mialatt beszél, könyveit mutogatja. Az Akadémiai székfoglalóin felovasott tanulmányait: «*Középkori építészetünk topografiája*», «*Az építészet I. Mátyás alatt*».

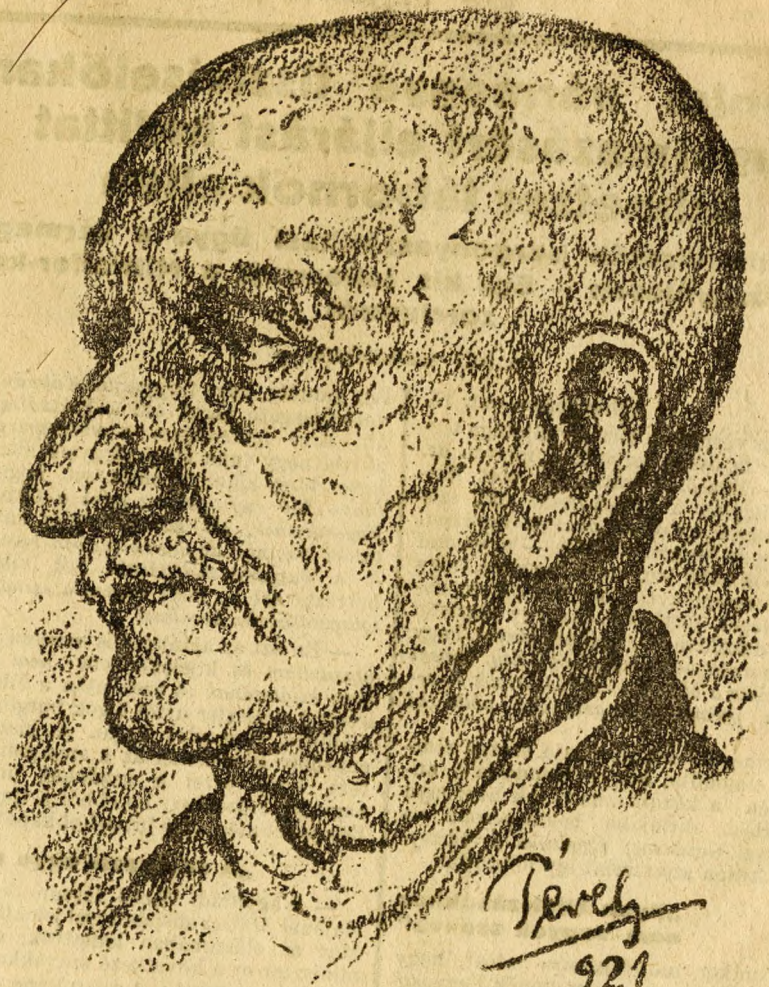
— Látja, ezeket Csánky meg a többiek nagyon hamisan látják. Régen magyarázom már, hogy a Duna mindig, most ép úgy, mint a középkorban, csak a vicinális forgalom lebonyolítására alkalmas. Menjen csak ki

a Dunaparra, akár ősszel, akár tavasszal, nem lát ott mást, mint nagy, nyugvó, fekete, kikötött uszályhajókat. Egy-egy propeller huz Budáról Pest felé, vagy megérkezik a bécsi hajó, mert ez itt a legnagyobb esemény. Meglátja még, hogy nekem volt igazam. Ez a Duna megbízhatatlanságából következik, mely néhol mély, néhol sekélyes, télen befagy. Így volt az a középkorban is, nem volt az megbízható út soha. Más úton jártak az emberek. Idegen hatások sem érkeztek a Duna hátán. — Beszédében minduntalan visszatér kedvenc témájához.

A professzor hangja hallik a sötétben. Az utca lámpája fénykévét vet a tetőzetre. Én bucsuzom.

— Születtem 1846-ban Tatában — kiáltja utánaam — nem ám Tatán, mint mostanában írják, ezek a modernek nemcsak a művészetet, hanem a magyar beszédet és helyesírást is kiforgatják. Látja, mi öregek, még örködünk, de mi lesz azután? . . .

Pérelly Imre

Pérelly
921

Dr. Pastiner Gyula

Pastiner Gyula egyetemi tanár
az első magyar művészet történész

(Pérelly Imre rajza.)